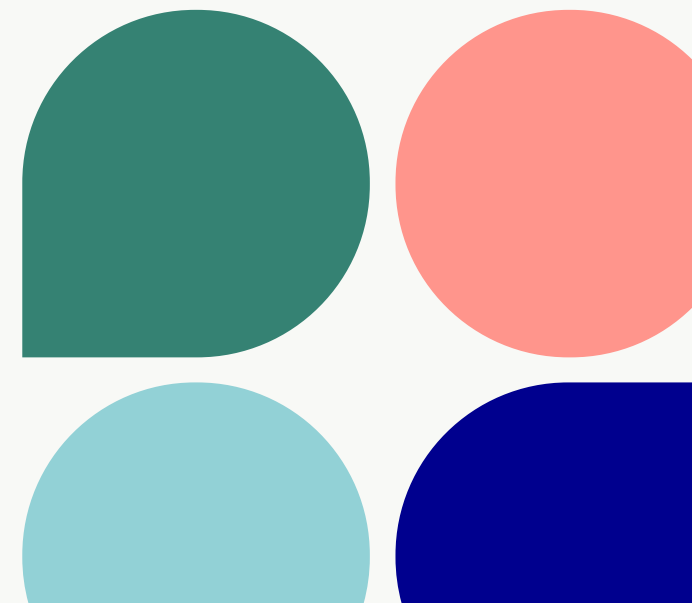

Vieraslajitehtävät Lupa- ja valvontavirastossa

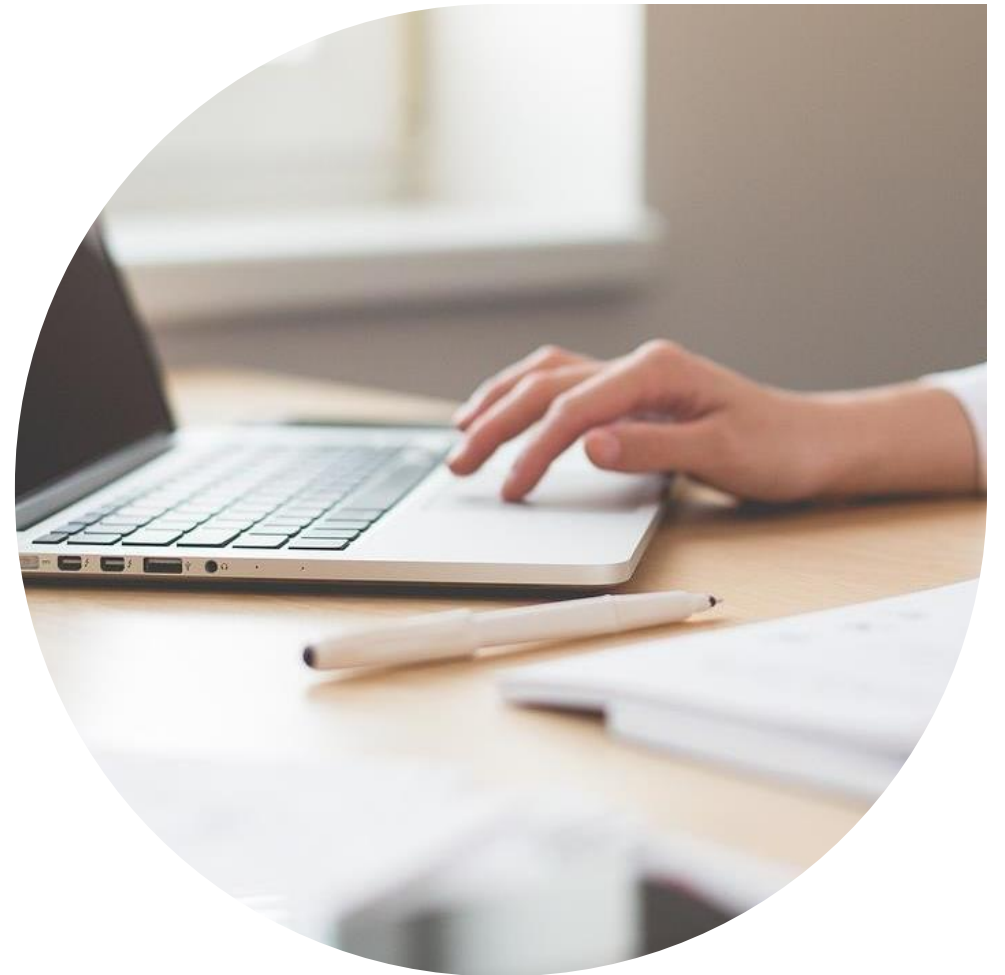
Arto Saari, luonnonsuojelun ylitarkastaja, Lupa- ja valvontavirasto

Kuopio 6.2.2026

Aluehallinnon uudistus

- ELY-keskusten tehtävät Lupa- ja valvontavirastoon sekä Elinvoimakeskuksiin 1.1.2026
- Lupa- ja valvontavirasto
 - n. 2000 henkilön virasto, 7 osastoa
 - ympäristöosasto (750 htv), 9 yksikköä
 - luonnonsuojeluyksikkö (80–110 htv), 6 ryhmää
 - vieraslajiasiat luonnonsuojelun valvonta ja poikkeusluvut –ryhmissä.

Vieraslajilain valvonta

- Vieraslajilain 7 §:n mukaan Lupa- ja valvontavirasto valvoo vieraslajilain ja –asetuksen noudattamista
- LVV:ssä valtakunnallinen vieraslajikoordinaattori
- alueilla x määrä vieraslajivastuuhenkilöitä
- vieraslajitiimi
- EVK:ssa edistämistehtävät, vieraslajiasiat ainakin hankkeissa.

Viranomaistoiminnan perustana

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1143/2014, haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta
- laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015)
- valtioneuvoston asetus vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (704/2019)
- hallintasuunnitelmat EU:n haitallisten vieraslajien torjumiseksi I – VI.

Määritelmiä

- Vieraslaji: luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle tuotu laji.
- Haitallinen vieraslaji: uhkaa luonnon monimuotoisuutta ja siihen liittyviä ekosysteemipalveluja tai vaikuttavan niihin haitallisesti.
- Unionin kannalta merkityksellinen haitallinen vieraslaji: edellyttävät yhteistä toimintaa unionin tasolla → Unionin luettelo: 114 lajia.
- Jäsenvaltion kannalta merkityksellinen haitallinen vieraslaji: muu kuin unionin kannalta merkityksellinen haitallinen vieraslaji, jolla haittavaikutuksia jäsenvaltion alueella → Kansallisesti merkitykselliset haitalliset vieraslajit: 20 lajia, 8 lajiryhmää ja 1 risteymä.

Ympäristönpäästämisen-, kasvatukseen- ym. kiellot

- Vieraslajilaki 3 §: Vieraslajeja ei saa pitää, kasvattaa, istuttaa, kylvää tai muulla vastaavalla tavalla käsitellä siten, että se voi päästä ympäristöön.
- EU:n vieraslajiasetus 7 artiklan 1 kohta: Unionin kannalta merkityksellisiä haitallisia vieraslajeja ei saa tuoda, pitää (myöskään suljetussa säiliössä), kasvattaa (myöskään suljetussa säiliössä), kuljettaa, saattaa markkinoille, käyttää tai vaihtaa, sallia lisäämis-, kasvatukseen- tai viljelytarkoituksiin (myöskään suljetussa säiliössä), päästää ympäristöön
- Vieraslajilaki 11.2 §: Kansallisesti merkityksellistä haitallista vieraslajia ei saa päästää ympäristöön, tarkoituksellisesti tuoda maahan, pitää hallussa, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä tai muuten luovuttaa.

Vieraslajilain 4 §: kiinteistön omistajan huolehtimisvelvollisuus

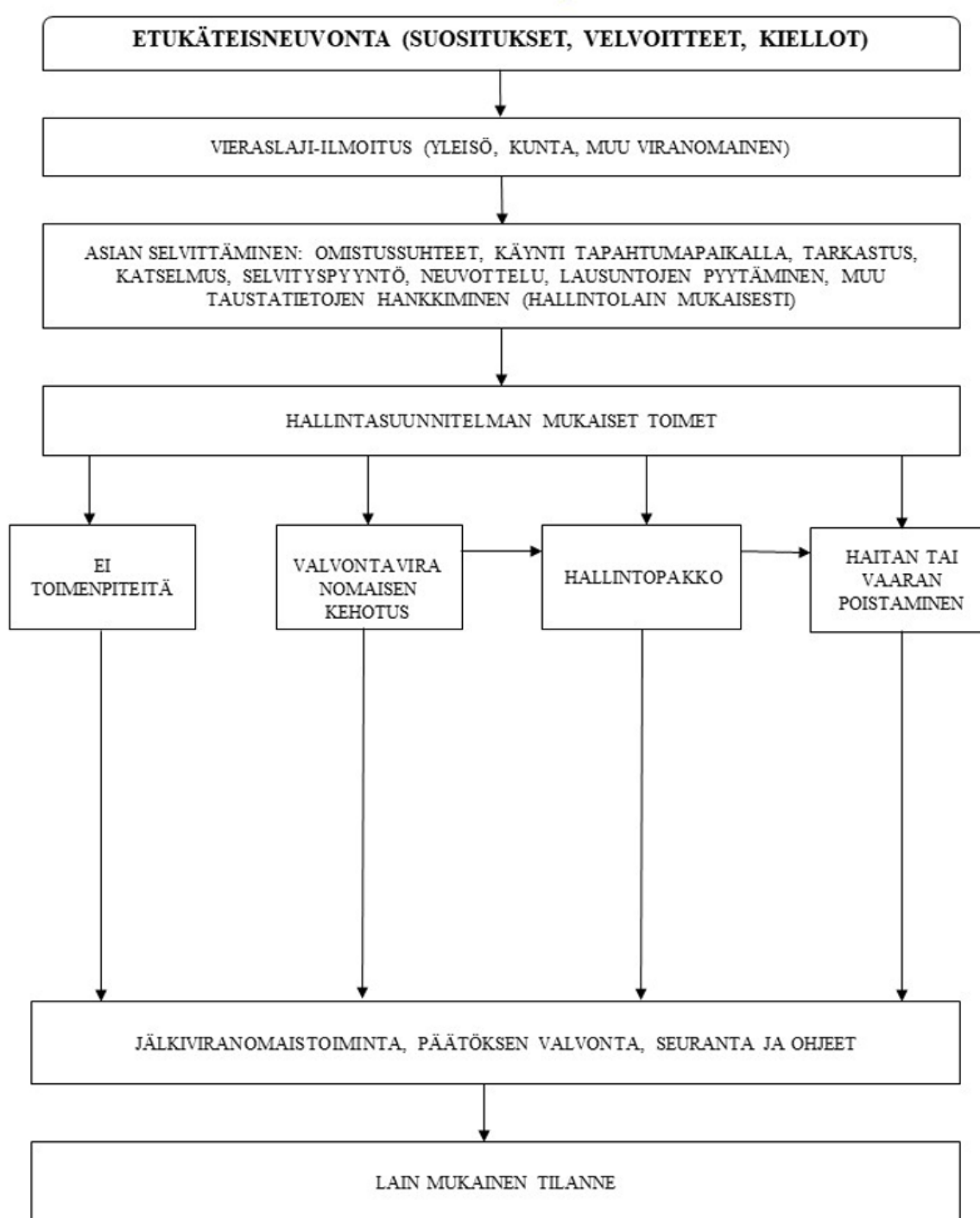
- Kiinteistön omistajan tai haltijan on huolehdittava kohtuullisista toimenpiteistä kiinteistöllä esiintyvän unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin hävittämiseksi tai sen leviämisen rajoittamiseksi, jos haitallisen vieraslajin esiintymästä tai sen leviämisestä voi aiheutua merkittävää vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle taikka vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle.
- Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske lintuja eikä nisäkkäitä.
- Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon haitallisen vieraslajin hävittämiseen tai leviämisen rajoittamiseen käytettävissä olevat tavanomaiset keinot, toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset sekä toimenpiteillä saavutettavissa oleva hyöty suhteessa kustannuksiin.

Vieraslajilain 5 §: toimijan huolehtimisvelvollisuus

- Toimijan on huolehdittava siitä, ettei hänen tuottamassaan, varastoimassaan, markkinoille saattamassaan, kuljettamassaan, välittämässään, myymässään tai muuten luovuttamassaan tuotteessa tai aineistossa ole unionin luetteloon kuuluvaa tai kansallisesti merkityksellistä haitallista vieraslajia, joka tuotteen tai aineiston mukana voi levitä toimijan hallinnassa olevan alueen ulkopuolelle.
- Mitä 1 momentissa säädetään huolehtimisvelvollisuudesta, ei koske tavaran tai aineiston varastointia tai kuljettamista toisen lukuun.

17 § Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

- Lupa- ja valvontavirasto voi:
- 1) kieltää sitä, joka vieraslajiasetuksen 7 artiklan 1 kohdan taikka tämän lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti pitää hallussaan, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myy tai muutoin luovuttaa unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin, jatkamasta tai toistamasta mainittujen säännösten vastaista menettelyä;
- 2) määrätä sen, joka tahallaan tai huolimattomuudesta päästää ympäristöön unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin, hävittämään ympäristöön päässeen lajin esiintymän;
- 3) määrätä sen, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo 3 §:n 1 momentissa säädettyä ympäristöön päästämisen kieltoa, hävittämään kiellon rikkomisen seurauksena ympäristöön päässeen lajin esiintymän;
- 4) määrätä kiinteistön omistajan tai haltijan täyttämään 4 §:ssä säädetyn velvollisuutensa;
- 5) määrätä toimijan täyttämään 5 §:ssä säädetyn velvollisuutensa.
- Lupa- ja valvontaviraston on 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua määräystä antaessaan määrättävä myös siitä, millä tavalla vieraslajina tai haitallisena vieraslajina pidettävä lintu- tai nisäkäslaji on hävitettävä.
- Lupa- ja valvontaviraston on tehostettava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta, 1 momentin nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.
- Jollei 1 momentissa tarkoitettu asia ole tullut vireille Lupa- ja valvontaviraston aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille kunta tai kuntayhtymä, jonka toimialueella rikkomus tai laiminlyönti ilmenee tai jonka alueelle rikkomuksesta tai laiminlyönnistä aiheutuvat vaikutukset voivat ulottua, sekä asiassa yleistä etua valvova viranomainen tai muu julkista hallintotehtävää hoitava.

Kuvat: Reima Leinonen

Kiitos!